Vierhoffen 194

Kedves Lacikám,

Múlnak a hetek, hónapok, és mi itt várjuk várjuk hogy mit hoz a holnap. Mikor jön már az a nagy nap amikor mint szabad emberek mehetünk majd el innen. Itt élek most Szüleimmel egy Osztrák falu mellett egy erdőben. Nagyon elzárva az emberektől. De nem csak hogy embert de még állatot is ritkán látunk. Az erdő közepén egy fa barakkban lakunk. Pár percre van tőle egy folyó, és ott egy két szál deszka hidon keresztül visz az utunk a munkahelyhez. Gátat építünk. Hordjuk csillébe a kavicsot, másik csoport pedig termel ki a földet én az utóbbi munkánál dolgozom. Csákány lapát mint egy hű barát. Minden napnak megvan itt is a külön eseménye. A láger élet szinte nyomortanyához hasonlít. Négy helyiségből áll a barakkunk azonkívül a konyhada és egy üres helyiség amit használunk sokszor is a helyiségünkbe vagy a fiatalság jön oda egybe. Hanna a ketten vagyunk itt ~~[illegible]~~ a

-ni barakunkban. Ott a sárokba egy hat gyerekes anya is nyomorog két szalmazsákon szép kis gyerekeivel, amott egy nyolcvanöt éves néni sóhajt mikor is megyünk már mikor lesz vége ennek a szomorú helyzetünknek. Sokat tudnák most általába írni mindegyik emberről aki itt a lágerban van. Az emberi rossz tulajdonságaik még jobban ki ütköznek, elég szomorú hogy ebben a helyzetben is nagyon kevés a hittestvéri szeretet. Igaz hogy részben ez a helyzet is kiváltsa, mindenki ideg[illegible] Sok sóhaj sok aggodalom száll innen messziről jelenleg távolban élő hozzátartozóink felé. Nekem is ~~volna kinek~~ ~~gondolnom~~, akitől most messze kell lenni, csak azért mert zsidó vagyok. De sebaj majd lesz ez még úgy is, hogy öröm és boldogságban Isten segítségével elfelejtjük vagy legalább is mint rossz épizód gondolunk vissza életnek erre a szomorú szakaszára. Egyenlőre a lényeg a fontos és pedig hogy egészségesek legyünk.

Én pedig hála Isten még meg-
vann nálam. Ha egy kicsit le is
fogytam, a gyenge táplálkozástól
azért lélekben [illegible]
meg erősödtem és így térek majd
vissza hozzád. Amennyire lehet
igyekszem nyugodtan élni és gondol-
kozni már amennyire lehet most.
bak jó volna. Istenem milyen nagy
örám és boldogságot jelentene ha
Rólad tudnék már valamit hogy
is éltek most jelenleg már Orosz[illegible]
[illegible]. Én azt hiszem hogy Te még jó fiú
maradtál. Gondolom hogy sok izgalmak-
on mentél keresztül és talán nélkülözésen
is. Itt van már most múlóban a tél, vajon
a volt-e elég ruhátok hogy az idő-
járás viszontagságaitól megvédjétek
magatokat. Lehet hogy Te valahol élhetn
de hol van az otthon nem tudtak a
családtagokról. De majd segít az Isten
Téged is Lacikám, azt hiszem nem
kell már sokáig várni hogy a sorsunk
jobbra forduljon. Én érzem hogy te
egészséges vagy. Már megérdemelnéd
egy nyugodt szép életet hisz a sorsod
idáig elég mostohán bánt veled.
Mulasztva még nincs semmi

és kihasználhatjuk az élet minden szépségeit. És megalapozhatjuk jövőnket nemsokára és a mi életünkben nem kell félni hogy az otthonunkból, kidobva megaláznak bennünke

Eljön a leszerelésed napja amikor mint egyszerű dolgozó szabad emberként élhetsz majd egy szebb újvilágban.

Most abba hagyom az írást és máskor folytatom ez a szórakozásom

Verhoffen

Kedves Lacikám! 1945 II/11

Újra itt vagyok kis füzetem mellett hogy leírjam gondolataimat. Bár élőszóval jobban szeretném azokat elmesélni. Hogy mikor is lesz az azt volna már jó tudni. Amikor nyugodtan ketteskben lehetünk egy csendes kis szobában, vagy valahol egy kedves kis szórakozó helyen. Ma vasárnap délután olyan gyönyörű tavaszias idő van, ilyenkor valahogy jobban elfog a vágy a szabadság után. De most még az erdőben sem szabad sétálgatni, mint a nyáron volt. (Akkor ki vittem egy plédet meg egy kispárnát és lefeküdtem aludni egy kellemes helyen ha sétálni nem volt kedvem.) Éppen az előbb jöttek Alarmízni hogy mindenki itt van

é a lágerban. Gyönyörű hegyek veszik
körül a falut és az erdőt is. Van egy
hegy itt ami mögött van a Semmering
és van egy másik hegy amin a [illegible]
Máriacelli búcsújáró hely van.
A héten a nők nem dolgoztak
mert a munkahely víz alatt volt.
Képzelheted mennyire busultunk hogy
nem dolgoztunk az eső miatt. Akkor
fa kitermelésnél voltunk, de most
csak a férfiak végzik ezt a munkát.
Örülünk hogy fa legalább van itt
nem kell nagyon szenvednünk a hideg-
től a barakkban. Igaz hogy hála Iste
elég enyhe tél van ~~me~~ az idén. Legalább
ezzel enyhít a Mindenható a sorsunkon.
Munkaidő nem túl hosszú. Reggel 7-től
délé 1 óra ebéd szünettel 5 óráig. Ha rossz
az idő még kevesebb a munka idő.
Munkaidő után tisztálkodás vacsora fekvés
korán 7, ½ 8-kor már ágyba vagyunk.
Ilyenkor azután elcsendesül a barak,
és mindenki gondolkozik vagy aki
aludni tud az álmodik.
Én is sokat gondolkozom. Néha
arra a szomorú napra amikor el-
indultunk kálváriánkon egész a
mostaniig. ~~Dé~~ De ez elmúlt sokat
nem érdemes róla beszélni. Többet
gondolok a kettőnk jövőjére. És

képzelem hogy alakulhat a zsidóság jövője. Ilyen jó lesz majd együtt, egy közös célért kivenni részünket úgy a jóból mint a rosszból. Igyekszünk továbbra is egymást megérteni és a jó Isten erőt ad nekünk az élet küzdelmeihez. Addig is adjon a Mindenható erőt és egészséget Neked ott valahol a távolban. Ez minden ma

Szeretettel csókol

Rózsi.

Kedves Lacikám, Vierhoffen 945 IV/14

Rendszeres napló vezetésre, [illegible] idő se nincs hetköznap, [illegible] úgy fogok írni ha össze jön egy csomó esemény. A héten [illegible] rossz napjaim voltak. Az emberek idegesebb [illegible] és ez borzasztó rossz hatással van. Olyan bár mikor az ember a nyugalmát vesztené meg. [illegible] A héten lent voltunk a Baustellen dolgozni. Szép volt az idő és így légiriadó is volt, ennek örültünk mivel a nap illetve a munkaidő rövidebb. Magam elég [illegible] élek, nagyon sok itt a rossz indulatú ember, így [illegible] jól érzem magam ha ülök amikor lehet e kis füzet mellé és be írhatom amit éppen érzek és gondolok. A héten csökkent a kenyér fejadag, az nagyon borzasztó, hisz itt a létfenntartásunkat jelenti. Borzasztó az hogy megmaradt holminkból is nagyon nehéz valamit értékesíteni. Hála Istennek nem mindig érzek éhséget.

A héten voltunk a városban. Ruhatetűsök voltak a barakkban és azokon kívül, aki akart bemehetett a fertőtlenítőbe. Kihasználtam az alkalmat én is jelentkeztem. Gondoltam hogy nemcsak a fürdés de a változatosság kedvéért is megéri hogy menjek. Szép kórház mellett van a fertőtlenítő, meglehetős elhanyagolt helyiségekből áll. Együtt van a női és férfi fürdés így én inkább nem fürödtem. Kaptam kenyérjegyet. Szokatlan érzés volt bemenni a pékhez be kenyeret venni. De jó is volna ma újra rendes emberi életet élni. Amikor az ember becsületesen megdolgozott pénzével újra szabadon rendelkezhet

És nem sajnálták kosasból adnak egy darab kenyeret szerencsétlen zsidóknak. Jó érzés volt tapasztalni, hogy ebben a földrengéses időben sem halt ki egészen az emberekből az egym iránti szeretet. De ez sajnos inkább ~~a~~ a kevesenységre vonatkozott, még a munkavezetőink is jobb indulattal vannak, mint azok a pár zsidó emberek akikre jelenleg a ~~mi~~ sorsunk van bízva. Könnyű volna ha mindenki annyira lelkiismeretesen végezné munkáját mint ezek az emberek.

A mi barakunkban a héten volt egy halálozás. Egy idős bácsi volt. Elég szomorú az, hogy ilyen öregeket is kíméletnélkül vitták ki otthonukból. Ki tudja mennyi sok lelki szenvedés érte és mennyi küzdelem árán érte, azután ezen a szomorú helyen a végzet. De itt olyan hamar megy minden tovább. Sokan azt mondják egyel kevesebb zsidó szenved ezen a világon. Közben nagy izgalmat váltott ki ~~az~~ egész lágerban, a frissen beérkezett jó politikai esemény. Már sokan azt hitték, hogy csak napok kérdése hogy felszabadulunk. De ~~még~~ sajnos nem történt semmi ~~[illegible]~~ ~~[illegible]~~ Részemről kicsengerek.

ha a tavasz végével jönne a meg
váltás. Bár az is nagyon hosszú
terminus. Mert a helyzetünk, egyre
kétségbe ejtőbb. Egyre gyöngülünk,
És megdöbbentő egymás után a
halál esetek. Öregjeink rive már nem
bírják ezt a sok izgalmakat, és ezt a
sok tartalmatlan üres étáplálékot
feldolgozni. Általában az férfiak
jobban le vannak romolva. Egyenlőre
még mi fiatalok, elég nehezen de
bírjuk. Bár idegileg, já magamat
is megvisel ez a helyzet. De amennyire
csak lehet kímélem magam és igyekszem
mindent ésszerűen csinálni. A munká-
nál mindig egyenletesen lassan
el dolgozni, hogy nem merüljek ki
olyan hamar. Vigyázok arra hogy
ne csináljak semmi szabálytalan
dolgot így nincs semmi hiba.
Találkoztunk Magyar katonákkal
és mindjárt érdeklődtünk Munka
szolgálatosainkról. Az egyik azt
mondja, hogy látott [illegible] azt hogy
nem tudja merre lehettek. Hamarostá
hogy annyira elszakítottak bennünket
egymástól, hogy azt sem tudjuk merre
és ~~[illegible]~~ hogy lehettek.

Szeretném most ha itt ülhetnél Te amott egy kicsit mellettem, és együtt élhetnénk a tavaszunkat a fiatalságunknak, amit úgy szeretnénk [illegible] meg.
Nem zúgolódom, mindig úgy kell megelégednünk a sorsunkkal ahogy van. A jó Isten érdem szerint jutalmaz és büntet minden embert.
Biztos hogy ártatlanul soha nem szenvedünk, bár az igaz hogy a szenvedés próbatétel is lehet az embernek. Most arra gondolok, hogy talán nem voltam hozzád mindig olyan amilyennek kellett volna lenni, oka is van az hogy ilyen hosszú ideje kell távol lenni. Azóta már sok minden történt és jobban megtanultam mi az élet, és Téged is jobban megértelek mostmár. Most abba kell hagynom az írást, mert vissza kell menni a barakkba, mert [illegible] este [illegible] lett. [illegible] írásig nagyon sok-sok szeretettel gondolok az én kis kincsemre.

Sok csók és minden
sok jót kívánok
Rózsi!

Vierhaffen
1945 III/5

Kedves Lackám!

Március van, tavaszt igérő első hónap. Itt töltsük a szép Purimi ünnepünket, Fájó szívvel gondolunk, arra ilyenkor az fehér abrosszal leterített asztalon a hetovál gyertyára, ami annyi melegséget és békét árasztott maga körül.

Most imádkozzál, imádkozzunk!

Bízunk hogy a jó Istenünk meghallgatja minden könyörgésünket és újra meggyujthatjuk kis lángocskáinkat, és újra leülhetünk ~~otthon~~ megérdemelt nyugott otthonunkba az ünnepi asztal mellé.

Itt még gyertyát is csak néha gyujthatunk. Mert ezt is elvették tőlünk cérna, papír, gyufa, óra, ékszer és sok sok mindennel együtt, földi javainkat. De ezeket pótolni talán fogjuk még, ha Isten életben tart bennünket. Lélekben megtá azért nem vagyok, ha néha elkese dés fog el bennünket még akkor se

Kilencedik hónapja már, hogy

messze kerültünk egymástól az idő
és a távolság ami a leg jobb érd próba
lesz hogy érzelmileg változtunk e.
De azt hiszem hogy a mi ismeret-
ségünk sokkal szilárdabb alapon
van, mintsem hogy azon valami
külső esemény változtatni tudna
el Érdekes hogy valahogy utolsó
találkozásunkkor ~~valahogy~~ úgy
mintha éreztük volna hogy most
valami történni fog amiért egy
időre el kell válnunk. Sok nagyon
és sok lelki megpróbáltatásán
jutottunk el idáig. De ez így volt
megírva a sorsunk könyvébe,
mit tehettünk volna a sors ellen.
Most már rossz után ~~[illegible]~~
csak egy kis jót várunk már,
Amikor meg nyugodhatunk, úgy
lelkileg, mint testileg.
Legtöbbet gondolok a mi kettőnk
jövőjére. Elméletben igyekszem
fölkészülni mindenre amire
[illegible] méletben szükség van.
Túl nagy és lehetetlen vágyaim
nincsenek így nagy csalódás

nem hiszem hogy érhet. Egy nyugodt otthon, ahol egy jó férj oldalán csendesen nyugodtan élhet az ember ez ami is vágyam. Ez a közös célunk mindkettőnknek szívem azt hiszem. Sokszor ugy emlékezetben idézem a kellemesen eltöltött együttléteket, vagy ha leveleid olvasom olyan szeretettel gondolok rád. Igazán mi olyan szerény keretek között töltöttük azt a kis szabad időnket. Ma szombat délután van, ilyenkor nem dolgozunk. Ilyenkor az időt mindig pihenéssel töltöm. Lefekszem aludni, vagy így írással szórakozom. Sajnos könyvekhez jutni itt nem lehet, pedig milyen jó volna már egy jó könyvet olvasni, nem is beszélve arról hogy egy jó filmet megnézni mennyire szeretném. Egyébként itt sem ismeretlen mi az unalom. Néhai mellék foglalkozásomnak itt is hasznát veszem. Ruhát is varrtam már itt kezem. Különösen mikor rossz, hideg, szeles időben kellett kint dolgozni, akkor gondolok vissza milyen jó is volt akkor bent a szobában. Nem gondoltam arra hogy még valaha életemben ezt a munkát is megtanulom, Igaz hogy jobban szeretnék ezután még arájzónő lenni mint kulikos. Valahogy jobban szeretem a nőies munkát.

A mult hétekben, kezdődtek meg itt az országban erősen a légitámadások. Az idő is kedvező így elég sokáig tart a riadó. Legutóbb már az délelőttől késő délutánig tart. A légerban az emberek egyesei ideges izgatott a másikrésze elég nyugattan várja a fejünk fölött a repülőgépek elvonulását. A mult héten Isteni csodá folytán, alig kilencven méterre esett le a bomba. Így nem történt az izgalmon kívül senkinek baja. A légnyomás is csak néhány ablakot tört ki. Nagyon érdekes volt, hogy ~~el~~ az ablakokban tettem egy üvegben egy kis kánvirágott és a virág az üveggel ott állt az ablakokban közben az ablak ki tört. Mióta ez az esemény történt meg engedték, hogy akiakar ki jöhet az erdőbe a barakból. Én egyformán érzem magam biztonságban, akár a barakban akár itt kint az erdőben élve úgy is Isten kezében vagyunk bárhol akár hova menekülünk is kin Ő védett meg és Ő van csak mivelünk ebben a mostani helyzetünkben. Bízom Benne hogy egészségesen fogunk kikerülni, ellenségeink kezéből, talán már nem sokáig. És újra együtt lehetünk szeretteinkkel.

Főleg annak akivel legjobban szeretnék már találkozni és aztután már a sors talán soha sem választ el bennünket egymástól.

Itt vagyok most az erdőben, pokrócon ülve, egyedül, olyan nyugodt csend van itt, ~~mint~~ha nem is volna háború. Nagyon jó itt kint itt nem hallom az emberek örökös veszekedéseit ingerkedéseit.

Kár hogy nincs itt egy író, mert akkor írhatna egy könyvet a „Láger élete" címmel. Itt nincs üzleti gond, nincs háztartás gond és mégis az emberi lélek nem nyugodt. Mindenkinek vannak vágyai, tervei. Vagy egy zeneszerző is komponálhatna egy szép művet, ami jellemezné a zsidók hányatott életét. Fognak kikerülni a zsidóságból nagy emberek és erős új ifjú zsidó generáció, aki teremthet magának új szebb jövőt.

Vierhoffen
1945 III/31

Kedves Lacikám!

Ma még itt vagyunk a barakkban, De nem tudni most már hogy az elkövetkező hetek milyen változást hoznak. Én elég közömbösen szoktam fogadni minden mende mondát ami az elmenetelünkkel kapcsolatban annyira felkavarja itt az emberek egy részét. Most olyan a hangulat, mint a vihar előtti [illegible]. Mindenki várja a fordulatot ami, meghozza a békét. Nemcsak a mi agyongyötört szabadságunk, hanem már nagyon sok ember, akikis, akiket Isten nyújtó keze most fog csak utolérni. Mi bízunk a Mindenhatóban hogy vélünk lesz és megérjük a boldog felszabadulás napját. És elmondhatjuk majd gyerekeinknek hogy egyik napról a másikra hontalanok lettünk, vagy a vagon életet és tovább tovább a munkát a mit reánk kényszerítettek, vagy a láger életet, a sok éhezést amikor éjszaka felébredtünk bolhás [illegible] [illegible] arra hogy élve vagyunk, és amikor ha elmondhatjuk ezt már otthon a szeretteink [illegible], terített asztalnál.

[illegible] és a szomorú valóság volt borzasztó. [illegible] is sokat szenvedtek és akkor is eljött a Segítő az angyal kéz. Épp a múlt héten ünnepeltük volna a nagy Husvéti ünnepeket. De most nem tudtuk sajnos megtartani, ebben a szomorú körülmények között. Dolgoztunk. Este pedig egy vallásos zsidó férfi, olvasott föl a Sédéből. Nagy óvatoskodással hallgattuk, az így fölolvasott most nagyon hasonlít ez ahhoz a mostani életünkhöz.

Leírhatatlan szomorú napokat élek most át. Drága jó Édesapám [illegible] is a váratlan szomorú körülmények között itt hagyta ezt a rossz gonosz világot. Sokat szenvedett, nem csak az ő súlyos szív betegség miatt, hanem az éhség miatt is, az utolsó időben még inkább. Ennivalóhoz jutni csak ritkán tudtunk. Drágám a ~~lágertől~~ német domiban szemét között krumplit talált, kivált egyszer a láger részére plék darabokon, amikor ment. Akkor még tudott jobban dolgozgatni. Most is mikor szép volt az idő és jól érezte magát, fölkelt és az ő szorgalmas keze ~~ka~~ kalandozta

Úgy élt mint a szamaria, hogy szegény egy kis ennivaló. Hiába volt szenvedő nagy beteg, azt az ő népének az útat, nem hagyta magát kíméletlenül, és ezen a szomorú napon is el indult és úgy találták ott az emberek holtan. Nem tudok még most sem fel ocsúdni hogy az én jó Apám nincs többé. Fájdalmas hogy nem ápolhatjuk magunkat és nem örülhetünk együtt a szabadságnak és annak az ő nagy vágya volt még hogy testvéreimet láthassa. De Isten akaratába bele kell nyugodnunk. Szívekben itt lesz velünk, és emlékezetemben sohasem fogok meg Rágondolni. Jó Apám jóra intő szavát mintha most is hallanám. Szerette a népet, szerette a családját. Adja Isten adjon drága lelkének nyugalmat, pihenést fáradt testének. Messze országban az ő szeretett szülőföldjétől.

1945. VII. [illegible]

Kedves Bacikám!

Rég volt amikor utoljára írtam ebben a kis füzetbe. Azóta sok sok mindenen kellett keresztül mennü egyik lágerból a másikba, míg most és újra lágerba kerültünk. Pedig már sokszor azt hittük, hogy nem kell már sokáig élni ezt az [illegible] életet. Most elég unalmasan telnek a napok. Alszom, eszem és [illegible] Izgalomban várjuk hogy mikor indítanak bennünket újra útnak. A legrosszabb az [illegible] [illegible] élválasztanak. De én még nem [illegible] olyan rosszul. Sokan a napokban el is mentek, haza felé.

Reméltem hogy útközben [illegible] [illegible] is. Bár jobb lett volna ha együtt lehetnénk.

munkatábor

Nagy testamentum

Villon
Faludi György

I

Az ősi sárban már magamba
járok,
S lábam nyomában a Kanás ügyet
Hajam deres lett és az utca lányok
Másnak mutatják már a mellüket
És a csillagok is fakóbban égnek
Mint egykor égtek, mikor este lett
Ajánlom bűnös lelkemet az égnek
S az út sarának bűnös testemet.

II

Pedig nagy féltem mi egykor a halált
Én, remegtem mint kamasz vagy kisdiák
Mikor félig fejemre szállt az álom
S elmormoltam vagy rég az imát
Hirtelen belém nyilalt a sötétben
Az rémület hogy egyszer meghalok
S hogy azt nem tudják akkor már [illegible]
Hogy fákat láttam, éltem holdat és napot.

III

Nagy nemzedékek fognak jönni
És nékem nem lesz nyarann mégsem és dalom
Ha litánia sors, mely nem adott ennyi